

LJUDSKA PRAVICA

TEDNIK ZA GOSPODARSTVO IN PROSVETO

Leto II.

Izhaja začasno vsak drugi petek zjutraj. — Uredništvo in uprava: Ljubljana, Breg št. 12. — Ček. rač. 16.690
Cena: mesečno Din 2.—, četrtletno Din 5.—, letno Din 20.—, za inozemstvo mesečno Din 4.—, letno Din 40.—

Štev. 18.

„Ljudska Pravica“ se je tako razširila po vsej Sloveniji, da je njeno urejevanje in upravljanje iz Lendave postalo nemogoče. Tako se je preselila v slovensko središče — Ljubljano. Zato in pa ker mi osebne razmere tako velevajo, sem izročil izdajateljstvo in uredništvo posebnemu konsorciju.

Ta številka izhaja po daljšem premoru, deloma radi prenosa uprave v Ljubljano, deloma iz razlogov, ki ne leže na meni.

Miško Kranjec.

Slovenska opozicija

V zadnjih šestih tednih se pri nas ni dosti izpremenilo. Ne da bi življenje stalo. Vse politično življenje se v državi hitro razvija; v Sloveniji pa je politično življenje vsaj za široke množice samo v rokah vladne stranke. Sliši in bere se samo o njenih shodih in o njenem organiziranju.

Slovensko ljudstvo je pa, mi vsi vemo, pripravljeno, da pokaže v organiziranem nastopu svojo solidarnost s hrvaško in srbsko opozicijo. Toda ta pripravljenost še ni našla možnosti, da se pokaže. Možnosti, ki bi odgovarjala vsej pomembnosti položaja in ogromni pripravljenosti v množicah. Do sedaj še ni bilo enotnega nastopa iz slovenskega središča — Ljubljane. Nesporno obstoje tukaj samo skupine, med katerimi še ni prišlo do sodelovanja in sistematičnega organiziranja enotne slovenske fronte.

To je tudi razumljivo. Stare stranke počasi razpadajo, novo pa ne more zadobiti svojih oblik čez noč. Po drugi strani pa je tudi jasno, da je treba hiteti, ker dogodki se naglo razvijajo.

Nekatere stvari se nam pri tem zde važne. Prvič da morejo posamezne skupine črpati svojo opravičenost samo iz slovenskih razmer, iz svoje zasidranosti med slovenski ljudmi; da torej ni nobene skupine, ki bi smela, sklicujoč se na tuja pooblastila, vzeti vse slovenske simpatije za združeno opozicijo v zakup. Drugič, da prav radi tega ne sme nobena skupina, ki se je izrazila javno za slovenski program in za skupen nastop v okviru Združene opozicije, biti v naprej izključena iz skupnega dela; da morajo vse pri vsakem svojem koraku imeti pred očmi končno skupnost. Tretjič, da mora biti program neposreden, t. j. da mora vsebovati, kar zahteva-

mo kot takojšnje reforme političnega in upravnega življenja v Jugoslaviji, in da mora biti omejen na tiste točke, ki so skupne vsem poštenim Slovencem. Ta programatična skupnost seveda ne izključuje, da ne bi vsaka skupina zastopala svoj posebni gospodarski in socialni program. Četrto, da se mora skupni program izoblikovati pred vsem v javnem nastopu pred množicami, v neposrednem stiku z njimi.

Zlasti to zadnje se nam zdi važno. Neposredno sodelovanje množic t. j. demokracija. Sedemajstletna zgodovina v Jugoslaviji je vsakemu dokazala, da je slovenski obstoj vezan na demokracijo. Gotovo obstoje pri obstoječih zakonih težave, toda te je treba obiti ali zlomiti. Nemogoče, popolnoma nemogoče je, da ne bi zmagala zahteva, za katero stoje vse slovenske množice. Slovenske množice zahtevajo javne nastope, zahtevajo, da se same udeležijo političnega življenja.

Zato smo radi objavili napoved javnega shoda slovenske opozicije v Ljubljani. Ljubljana je slovensko središče, opozicijski nastop v Ljubljani ima svoj velik pomen. Tak shod bi moral biti delo vseh slovenskih skupin. Škoda, velika škoda, če se niso odzvale vse skupine, katerim vsem je veljala inicijativa. V takem primeru bo shod samo važen poskus in začetek. Jasno je, da ne more in ne sme biti shod ovira enotnosti in da mora najglasnejša zahteva na tem shodu biti: slovenska enotnost v boju za neposredni slovenski program!

Kako se vsi sovražniki slovenstva boje prav te enotnosti, dokazuje med drugim tudi pisanje „Jutra“. Ko prinaša vest o shodu, govori tudi o nekakih novih sporih med slovensko opozicijo. To ni res, ne more in ne sme biti res.

Kriza rudarstva v Sloveniji

Položaj v slovenskih rudnikih kažejo te številke: Od leta 1929 do leta 1934 je padla vsota mezd, katere je izplačala TPD rudarjem, od 168 milij. Din na 68 milij. Za 100 milijonov manj so mogli kupiti rudarji sebi in svojim družinam, za 100 milijonov manj je bilo tudi prometa pri trgovcih in obrtnikih v rudarskih revirjih. Število zaposlenih pa je padlo od 8.977 na 4.636, torej skoro za polovico.

Spomenica rudarskih predstavnikov ugotavlja: Vedeti pa je treba, da

bi kriza v naših rudnikih ne zavzela te ostrine in da bi imeli radi znižanja drž. naročil v naših rudnikih le 1300 brezposelnih ne pa 2500, ako bi se nalagala bremena krize na vse pokrajine sorazmerno, ne pa pretežno na našo banovino, med tem ko se je skušalo rudarstvo nekaterih drugih banovin pred posledicami splošne krize očuvati.

Slovenija je pri vseh redukcijah najbolj prizadeta. Država je svoje dobave skrčila od 133.470 ton na

127.330 ton, torej za 6140 ton. Od te razlike pa odpade na Slovenijo 4600 ton ali $\frac{3}{4}$. Dočim je Slovenija dajala l. 1934. še 36.920 ton, jih bo sedaj dajala samo še 32.320 ton. Pred sedmimi leti je Slovenija prispevala k drž. dobavam skoro polovico (45.2%) sedaj prispeva samo še četrtno (25.3%).

In treba je vedeti, da nam Belgrad vsiljuje premog za naše železnice iz sto in sto km oddaljenega Zaječarja. Take vrste premoga, kakor ga dobivamo iz Zaječarja, pa naše železnice ne potrebujejo toliko, kolikor ga jim pošiljajo. Kljub temu je delež zaječarskega rudnika bil zadnji mesec zopet zvišan.

Notranji politični pregled

V notranji politiki je nova, t. j. Stojadinovičeva vlada, v kateri je dr. Korošec, voditelj bivše SLS, celo notranji minister, pomenjala važen dogodek. Bila je izhod iz položaja, ki je nastal po petomajskih volitvah. Na eni strani samosilje peščice ljudi, na drugi ogromni, vedno rastoči, spočetka čisto spontani, potem pa vedno bolj organizirani odpor širokih ljudskih množic. Iz tega položaja je bila nova vlada začasni izhod, ne pa tudi rešitev. Rešitev mora biti samo popolna demokracija. Nova vlada je tudi dala obljubo, da bo demokracija dana. Vsa javnost Jugoslavije bo zahtevala račun o tem, kako bo ta obljuba izpolnjena.

Takoj po nastopu nove vlade je še petomajska skupščina izglasovala vladni pooblastila, da izpremeni glavne politične zakone, t. j. volilni in tiskovni zakon ter zakon o zborovanju in združevanju. Do danes ti zakoni še niso izšli. Vse politično življenje se za sedaj organizira na podlagi starih, jeftičevskih zakonov. To gotovo ovira razčiščenje položaja.

Sedaj lahko razdelimo sile jugoslovanskega političnega življenja v tri skupine, v sredino, v desnico in levičarje, t. j. v jugoslovansko radikalno zajednico, v Združeno opozicijo in jugoslovanske integraliste.

Sredina.

JRZ predstavlja zlitje prejšnje radikalne, muslimanske in slov. ljudske stranke. Tudi del bivših demokratov je v njej. Po drugi strani pa ni v njej vsa bivša radikalna stranka. Prav tako niso v JRZ zastopani vsi bivši pripadniki muslimanske stranke, kar se posebno vidi v Bosni, kjer je večina na strani Združene opozicije. Radi posebnih slovenskih razmer še ni jasno razvidno, koliko bivših pristašev so voditelji SLS pripeljali v JRZ. Gotovo pa je razpad starih kadrov dosegel silno visoko stopnjo in to bolj, na grobo rečeno, v mariborskem kakor v ljubljanskem okrožju, in v ljubljanskem okrožju zopet bolj na Dolenjskem kakor na Gorenjskem.

JRZ je torej osnovana in se organizira po vsej državi, je skupina, ki v političnem življenju obstoji.

Eden ministrov sedanje vlade je rekel o stališču JRZ takole: Toliko JRZ kolikor Združena opozicija ima jo eden in isti smoter, namreč da se bojujemo za ljudske pravice in interese. Ljudstvo naj pa odloči, s kom pojde.

K tem samozavestnim besedam bi samo dodali, da ima vsaj v Sloveniji za sedaj samo JRZ možnost preizkušati, kdo je za njo.

Levica.

Združena opozicija je sestavljena iz bivše demokratske, zemljoradniške, hrvaške kmečke stranke in samostojnih demokratov (ki pa v Srbiji in na Hrvaškem nimajo za seboj take zgodovine kakor naši samostojni demokrati). Demokratska in zemljoradniška stranka sta znatno oslabiljeni v primeru s prejšnjimi leti, hrvaška stranka in samostojni demokrati pa so okrepljeni.

Kako poseben položaj vlada na Slovenskem, je najbolj razvidno iz pravkar navedenega. V drugih pokrajinah sestavljajo Združeno opozicijo, vsaj v glavnem, bivše stranke. Pri nas pa ni prešla v Združeno opozicijo nobena bivša stranka v celoti, ampak samo posamezni politiki in, kar je glavno, množice. To dokazuje, da je pri nas politično življenje v popolnem presnavljanju. Za nas pomenja organiziranje v Združeni opoziciji ogromen preokret, pomenja popolnoma nove podlage političnega življenja. Slovenci se nahajamo v zgodovinskem trenutku.

Združena opozicija za sedaj še ni stranka tako kakor JRZ. Po ostalih pokrajinah pa je kljub temu organizirala več velikih shodov, na katerih se je pokazala sloga in enakost nazorov glede političnega položaja v državi.

Pri Združeni opoziciji je pomembno dejstvo, da obstoji pri vseh pripadnikih silno močna težnja, da se ostane v skupnosti in da se ta skupnost še bolj okrepi. To se bo po mislih pripadnikov Združene opozicije doseglo na ta način, da se bodo zbrali vsi pripadniki demokracije in parlamentarizma v eno politično skupino. To skupino so sami voditelji Združene opozicije imenovali ljudsko fronto svobode. Smoter te fronte je boj za demokracijo in parlamentarizem in proti krizi, fašizmu in vojni.

Desnica.

Tretja politična skupina, ki se pa še le počasi pojavlja, je skupina vseh politikov, ki so bili na oblasti do nove vlade in ki sedaj — čakajo. Ti politiki imenujejo sebe čiste Jugoslovane. Ti politiki težijo za tem, da se združijo pod enim imenom in eno zastavo. Obstoji možnost, da se bo ta skupina spremenila v fronto poli-

tikov, ki se nagibajo k fašizmu. Znano je, da je bil ob prihodu nove vlade odkrit tako imenovani Pof, ki so monopolizirali za sebe pravico, da so patrioti, in ki so zato predstavljali odprto nevarnost za mir v državi.

In delavci?

Tega opisanega razvoja političnega življenja se delavstvo aktivno še ne udeležuje. V Zagrebu je začela akcija za enotno delavsko stranko. Za njo vlada, naravno, veliko zanimanje med delavstvom, revnimi

kmeti, malimi trgovci in obrtniki. Ko bo delavska stranka zakonito odobrena in organizirana, bo tudi ona pripadala skupini ljudske fronte svobode za boj proti krizi, fašizmu in vojni. Za sedaj delavstvo naravno simpatizira z Združenjo opozicijo.

(Po „Narodnem pokretu“.)

Dne 20. t. m. ob pol 10. bo v Ljubljani

prvi javni shod slovenske opozicije.

Svoje bralce in prijatelje vabimo, da se shoda udeleže.

Zunanji politični pregled

Vojna v Abesiniji.

Kakor je bilo od vsega početka videti, se italijansko-abesinski spor ni mogel mirno poravnati. Vsi poskusi, da bi Italija odnehala od svoje namere, so bili zaman.

Zadnja dva meseca je italijansko-abesinski spor čisto v ospredju vseh vprašanj. V začetku avgusta je svet Zveze narodov sklenil, naj se pomenijo o Abesiniji zastopniki Angleške, Italije in Francije. Ti zastopniki so se res sestali v Parizu, toda nasprotstva med Angleško in Italijo, ki je nastala zaradi Abesinije, ni bilo mogoče premagati. Sestanek treh je ostal brez uspeha.

Ko se je v začetku septembra znova sestel svet Zveze narodov, je izvolil odbor petih, ki naj najde novih predlogov za mirno poravnavo spora. Ta odbor je predlagal, naj se prepusti Italiji nekaj abesinskega ozemlja, poleg tega pa preuredi notranja vlada v Abesiniji tako, da bo pod nadzorstvom velesil, ohrani pa naj se vendar abesinska samostojnost. Italija se s tem predlogom ni zadovoljila in je nadaljevala vojaške priprave.

Nato je svet Zveze narodov izvolil odbor trinajstih, ki naj izdela poročilo za skupščino Zveze narodov. Ko so se ponesrečili vsi poskusi več mesecev, da se prepreči vojna, je bilo odločiti najvišjemu organu Zveze narodov, kakšna sredstva naj sklene za tisti trenutek, ko bo Italija z orožjem napadla Abesinijo. Po statutu Zveze narodov so državi, ki z orožjem napade drugo, zagrožene diplomatske, gospodarske in celo vojaške sankcije. To so sredstva, ki se uporabijo proti državi napadalki, da se ji onemogoči nadaljevanje vojne. Sklenitev sankcij je najbolj trdovratno zahtevala Anglija, Francija pa se je še trudila, da se poravnava italijansko-abesinski spor in s tem tudi ostro italijansko-angleško nasprotstvo. Glede sankcij pa je izjavila, da bi jih izvajala le, če se Anglija obveže, da bo tudi v Evropi z enako odločnostjo branila mir. Anglija je na to v načelu pristala, toda izjavila je, da je mogoče le ob vsakem primeru posebej določiti končno stališče.

Med tem, ko je odbor trinajstih izvolil še pododbor šestih za sestavo poročila za skupščino Zveze narodov, je prišla vest, da je Italija že začela vojno proti Abesiniji. Odbor trinajstih je v svojem poročilu tudi ugotovil, da je Italija napadalka. Tako se je sestala skupščina Zveze narodov, sprejela poročilo odbora trinajstih in sklenila, da se izvajajo proti Italiji gospodarske sankcije. Statut Zveze narodov odloča, da mora biti sklep o sankcijah soglasen. V resnici pa sta se Avstrija in Madžarska vzdržali glasovanja, kar pomeni, da zaradi svojih tesnih zvez nista za

sankcije. Pa to nista edini državi, ki ne bosta izvajali sankcij. Tudi Jugoslavija in Rumunija sta izjavili, da bi s tem izgubili italijanski trg za svoje blago. To bi obe državi gospodarsko zelo prizadelo. Skupščina Zveze narodov je izvolila odbor sedemnajstih in leta spet odbor sedmih, ki naj čisto določeno predloži konferenci zastopnikov vseh držav-članic Zveze narodov, kakšne naj bodo sankcije.

V času, ko se vršijo v Ženevi dolgi razgovori o sankcijah, pa se vršijo v Abesiniji že ostri boji. Italija je napadla najprej iz svoje kolonije Eritreje in po nekajdnevnih bojih zavzela mesto Aduo, ki je blizu meje. Zdaj nadaljuje Italija prodiranje v tem delu, poleg tega pa tudi na vzhodu iz kolonije Somalije v pokrajino Ogaden. Do zdaj osvojitve italijanske vojske niso prav znatne. Abesinci se italijanski vojski krepko upirajo in v nobenem primeru Italijani ne bodo imeli lahkega opravka z njimi.

Položaj v Evropi.

Vsa Evropa je pod močnim vtisom abesinske vojne, tembolj, ker čuti, kako rahlo je mirovno ravnatelj, ki trenutno še vlada. Vprašanje, ki že ves čas italijansko abesinske napetosti visi nad Evropo, ureditev srednje Evrope s podnavskim paktom, je ostalo nerešeno. Slejkoprej ostaja v tem delu Evrope nevarnost, da bi Nemčija izrabila zaposlenost Italije zunaj evropskih meja in si skušala razširiti meje. Ta nevarnost ni samo na avstrijskih mejah, temveč prav tako v Litvi. Že v svojem velikem majskem govoru je nemški državni kancler omenil te dve deželi kot prvo stopnjo nemškega prodiranja. V času razgovorov in posvetovanj zaradi Abesinije je Nemčija sumljivo molčala vse do srede septembra, ko je spet izpregovorila po svojem državnem kanclerju odkrito grožnjo Litvi, češ da Nemčija ne bo dopustila preganjanja Nemcev v litvanski pokrajini Klajpedi. Takrat so se v Klajpedi, ki je v okviru Litve avtonomna dežela pod nadzorstvom Zveze narodov, pripravljale volitve. To je bil povod, da je Nemčija znova zagrozila Litvi.

V času ženevskih zasedanj pa je Nemčija utrjevala svojo zvezo s Poljsko in Madžarsko. Zastopniki Poljske in Madžarske so šli na obisk v Nemčijo. Če vemo, da Nemčija in Poljska vsa zadnja leta zavirata prizadevanja za mir in se sproščata vezi v Zvezi narodov — Nemčija jih je že pretrgala — če vemo še, da se Madžarska ni odpovedala svojim zahtevam po popravni madžarskih meja, in če končno še poznamo notranja ureditev teh treh držav, ki so si enake v tem, da je v njih ljudstvo popolnoma odri-

njeno od vlade in tudi proti vojni ne more zastaviti svoje besede, potem nam je jasno, da se ta sestanek ni vršil zaradi ohranitve miru.

Prevrati v balkanskih državah.

Ni še dolgo, kar je v Albaniji prišlo do upora proti sedanji vladi. Upor je bil krvavo udušen in se je končal z vrsto smrtnih kazni in težkih ječ. Tistim, ki jih je sedanja albanska vlada politično in gospodarsko uničila, to pot še ni uspelo, da bi si izbojevali izboljšanje.

Nekaj običajnega pa so prevrati in upori v Bolgariji in Grčiji. Značilno zanje je, da ne prihajajo iz vrst ljudstva, ki jim je poteptana zadnja pravica odločanja. Med seboj se prepirajo in tepejo za oblast razne skupine vladajoče plasti. Proti sedanji vladi je bil poskušen upor iz vrst višjih častnikov in nekaterih politikov, ki so zdaj odrinjeni od političnega vodstva. Vladi se je posrečilo sicer upor udušiti, toda vse kaže, da se razmere v Bolgariji ne bodo uredile. Taki spori in boji med vladajočimi

skupinami so značilni v vseh deželah, kjer ni demokracije. Spominimo se n. pr. pokolja med narodno-socialističnimi voditelji v Nemčiji lansko leto.

Spominjamo se še tudi državljanske vojne, ki se je vršila letošnjo pomlad v Grčiji med republikanci in monarhisti. Republikanci so bili takrat od vladajočih pripadnikov monarhističnih skupin poraženi. Nato je vlada izvedla volitve, ki se jih republikanci niso udeležili, in začela pripravljati ljudsko glasovanje o obliki države, ali naj ostane republika ali naj se obnovi kraljestvo. Seveda je bilo pričakovati, da bo vlada izvedla glasovanje tako, da bo ugodno za kraljestvo. Toda med monarhisti je bila skupina visokih častnikov, ki ni hotela čakati glasovanja in je zato zahtevala takojšnjo proglasitev kraljestva. Ti generali so vzeli oblast v svoje roke in novi parlament je sklenil, da se pokliče na čelo grške države kralj. Glasovanje se bo sicer navzlic temu vršilo, jasno pa je, da se samo potrdi sklep parlamenta.

Zopet nekaj številok

„Slovenija“ od 11. t. m. prinaša zanimiv članek „Državotvornost Slovenecv“. V prvem delu je dobra primera, kako smo si in kako si Slovenci Jugoslavijo predstavljamo. „Slovenija“ piše, da „Slovenci nismo nikdar niti v sanjah mislili na to, da bi zaradi združenja s Hrvati in Srbi v en političen narod (t. j. državljani ene države Op. ur.) in eno državno enoto žrtvovali svojo narodno samobitnost in osebnost“. Če je na mestu primera, bi rekli: Nismo si predstavljali države kot delniško družbo, kartel ali trust (kartel in trust sta dva načina, kako se zvežejo veliki tovarnarji, da male potolčejo Op. ur.), ampak kot demokratično urejeno združenje, v kateri je izključeno vsako majoriziranje (preglasovanje Op. ur.) in izkoriščanje členov in dobi vsak člen „povračilo“ v razmerju s tem, kar je v teku leta v zadrugi „kupoval“.

Ta primera dobro pove, da ni mogoče pošteno življenje med narodi, če odločajo veliki tovarnarji. Kakor svoje tovarne, tako uredi vse, nad čimer odločajo. Mali plača račun.

Kako to izgleda, pa izhaja iz nadaljevanja omenjenega članka. Slovenija plača letno okoli ene milijarde dinarjev na neposrednih in posrednih

davkih. Slovenske železnice dajo na leto okoli 450 milijonov dinarjev. „V 16 letih naše države je Slovenija prispevala v skupno državno blagajno okoli 25 milijard dinarjev.“ „V teh 16 letih (pa) je dobila Slovenija od države nazaj v obliki plač, pokojnin, vzdrževalnih ustanov, subvencij, podpor za oškodovance po elementarnih nezgodah itd. okoli 10 milijard dinarjev. Da bo slika še popolnejša, naj dodamo ... še to, da je Slovenija sodelovala pri ustanovitvi drž. hip. banke in državne privilegirane agrarne banke, pri investicijskih posojilih, pri nakupu državnih vrednostnih papirjev (v katere je vlagala svoje prihranke) za okoli 400 milijonov dinarjev in da je šlo iz Slovenije hranilnih vlog v pošto hranilnico, drž. hipot. banko in drž. priv. agrarno banko okoli 350 milijonov dinarjev. Od teh 700 milijonov dinarjev je bilo vrnjeno na denarni trg Slovenije okoli 250 milijonov dinarjev, ostalo pa je šlo v druge pokrajine.“

Iz zgornjega sledi, da je šlo iz Slovenije najmanj toliko denarja, kolikor znese poldrugi proračun vse Jugoslavije. To si lahko tako ponazorimo, da rečemo, da je Slovenija plačala poldrugo leto vse poslovanje države in da so med tem časom ostale pokrajine lahko spale.

Slovenska Koroška pod avstrijskim fašizmom

Ta članek smo dobili s Koroškega. Tudi med dopisi imamo to pot koroški prispevek. Ponosni smo, da je „Ljudska Pravica“ znala najti svojo pot preko meja jugoslovanske Slovenije. Njen smoter je, da postane glasilo vsega slovenskega ljudstva, slovenskega delovnega kmeta v prvi vrsti.

Naj bo to spominski članek k petnajsti obletnici koroškega plebiscita. Koroški plebiscit, ob katerem smo radi napak v preteklosti začasno ločeni od svojih koroških bratov, je za vse Slovence bridek, veliki petek. Še ene obletnice se spomnimo v tej zvezi.

Slovenska manjšina na Koroškem je kljub jamstvom mirovnih pogodb bila oropana po pripadu k Avstriji skoro vseh svojih narodnih pravic, predvsem svojih narodnih šol. Sicer ji avstrijska „demokratična“ ustava

ni mogla čisto zadržati vratu in ji je morala že zaradi lepšega pustiti vsaj trohico svobodnega političnega in kulturnega udejstvovanja.

Odkar pa so avstrijski fašisti s silo prevzeli oblast v deželi, se je položaj koroških Slovencev poslabšal, tako da mirno lahko ugotovimo, da še nikdar v vsej zgodovini ni bil ne gospodarsko, ne narodno politično tako neznosen kot baš sedaj. O kakih pravicah, ki bi jih bili koroški Slovenci res še deležni, danes sploh ni več govora. Slovenske šole v vsem ozemlju ni niti ene, kar pa je po zakonu utrakvističnih, t. j. dvojezičnih, so dejansko čisto nemške, saj so na njih nastavljeni sami nemški učitelji, ki povečini niso zmožni niti kakega slovenskega narečja, kaj šele književne slovenščine. Res je, da imajo koroški Slovenci še nekaj kultur-

nih društev, a fašistična oblast je pritisnila baš na te in jih do skrajnosti terorizira in ovira ter onemogočuje z raznimi ukrepi in šikanami njih delovanje. Poseben varnostni komisar skrbi za to, da se običajne prireditve in sestanki teh društev onemogočujejo. Z najrazličnejšimi argumenti in utemeljitvami se zabranjujejo koncerti pevskih zborov, celo nedolžne božičnice in materinski dnevi se ponekod ne smejo vršiti, ker jih smatra oblast za državno nevarne; sploh se vsaka prireditev, ki ni aranžirana v to svrhu, da se na njej poje glorijska „pravični in krščanski“ Avstriji, kratkoma prepove.

O kakem svobodno samostojnem političnem udejstvovanju slovenske manjšine ni govora, ker je postala edina organizacija za politično udejstvovanje po posebni naredbi za vso državo domovinska fronta, ki poudarja na prvem mestu nemštvo, na drugem krščanstvo in na tretjem stanovsko opredelitev. Da v taki politični organizaciji ni iskati rešitve slovenskih narodnih in seve tudi ne gospodarskih težav, je jasno.

Nova ustava Avstrije je na podlagi papeževih okrožnic rešila manjšinsko vprašanje na najbolj enostaven način s tem, da je manjšine kratkoma prezrla, oziroma enostavno črtala z zemljevida. Dokaz temu je dejstvo, da je ostalo slovensko koroško ljudstvo, po številu močno približno 80.000, brez zastopnika v državnem svetu, da še več, celo brez vsakega zastopnika v koroškem deželni zboru. Sicer je „manjšinski list“ „Koroški Slovenec“, ki seveda odkrito stoji na strani režima, zapel zahvalno pesem avstrijski vladi ob priliki imenovanja v deželni zbor, ko so bili dekretirani za poslance tudi trije Slovenci. A teh treh ne moremo smatrati za zastopnike manjšine, saj so po svoji funkciji zgolj zastopniki posameznih stanov, predvsem pa zaradi tega ne, ker so bili slovenskemu ljudstvu vsiljeni in jih ni samo volilo. Sicer pa se celo sami ne smatrajo za zastopnike slovenske manjšine, kar je odkrito poudaril eden od teh treh, duhovnik dr. Blüml, ob priliki zase-

danja deželnega zbora, češ, da on ne govori v imenu Slovencev, ampak kot zastopnik duhovskega stanu.

Tudi gospodarski položaj koroških Slovencev se je pod klerofašistično diktaturo občutljivo poslabšal.

Oblast potrebuje za vzdrževanje svojega varnostnega aparata zmiraj večja sredstva in nalaga zato ljudstvu vedno večje davke na življenjsko najbolj važne vsakdanje potrebe, kot so sol, moka, bencin, kolesa itd. Sicer nudi vlada v zadnjem času gorskim kmetom, da jih zadržuje pred obupnimi koraki, denarno pomoč in subvencije. A te pomoči so deležni samo člani domovinske fronte, in s tem so ravno obubožani slovenski mali kmetje, ki za domovinsko fronto nimajo nobenega smisla, prikrajšani. Sploh je z vsakim novim gospodarskim udarcem od vlade najbolj prizadeto slovensko priprosto ljudstvo, ki je bilo že pod staro Avstrijo od tujerodnih fevdalcev in kapitalistov do mozga izsesano.

Razumljivo je, da postaja nezadovoljstvo med slovenskim preprostim ljudstvom na Koroškem vsled vsestranskega narodno-kulturnega, političnega in gospodarskega pritiska vedno večje. Žal je slovensko ljudstvo vsled politične demagogije prejšnjih „voditeljev“ iz vrst Landbunda, socialne demokracije in slovenske koroške stranke sedaj brez vsake prave orientacije in v svojem obupu ne najde prave smeri za izhod. Še se naš kmet ni otrešel predsodkov o delavstvu in še vidi naš tovarniški in poljski delavec v kmetu svojega nasprotnika, po drugi strani pa je koroško slovensko ljudstvo po krivdi ponemčevalnih metod razklano v slovenske in nemško misliče. Toda tako polagoma že prihaja spoznanje, da je izhod iz obupnega položaja mogoč samo tedaj, ako se bo vse koroško slovensko preprosto ljudstvo združilo v eno fronto, ako bodo šli naši kmetje skupno z našimi delavci in obrtniki in obratno, in ako se bodo solidarno pridružili boju vsega ostalega slovenskega ljudstva.

naročnine poravnali ali so pa v zaostanku.

Dopisnikom in sotrudnikom, ki nas dostikrat vprašujejo, zakaj nismo objavili njihovega dopisa ali članka, kakor hitro ni bil objavljen v prvi naslednji številki, v vednost sledeče: Priobčujemo vse članke in dopise, ki odgovarjajo smeri in nalogam našega lista kot neodvisnega glasila slovenskega preprostega ljudstva. Če nam pri-manjkuje prostora, priobčimo dopis v naslednji številki. Mnogokrat se tudi zgodi, da nam v prvi številki zaradi piclega prostora dopisa ni bilo mogoče prinesiti, pozneje pa ni več aktualen. Vsem pa žal ne moremo posebej odgovarjati, zakaj njihov dopis ni objavljen. Poleg navedenih so še mnogi izven uredništva ležeči razlogi, ki jih prinašajo današnje prilike. Če nekaj ni priobčenega, to ne pomeni, da ne želimo sodelovanja dotičnega prijatelja. Prosimo vse take, da se nam še naprej oglašajo in da upoštevajo prilike, s katerimi se mora list danes boriti. Vsak podatek o prilikah našega preprostega ljudstva je za nas dragocen in nam mnogo koristi, četudi ga mogoče ne moremo objaviti. — Prijatelji, zbirajte za tiskovni fond in agitirajte za svojo slovensko kmečko-delavsko „Pravico“!

Uredništvo in uprava.

„Delavec“ z dne 15. oktobra je prinesel naslanjajoč se na „Delavsko politiko“ z dne 24. septembra grobo polemiko z nekim našim dopisom. Prosimo našega dopisnika, da zavzame svoje stališče. Za danes samo toliko, da se nam čudno zdi, zakaj je ta napad prišel po dveh mesecih. Pa vendar ne zato, ker je član- kar računal, da mu „bivša“ Ljudska pravica ne bo mogla odgovoriti.

Kotmara vas. Gospod urednik! Bral sem poziv v „Ljudski Pravici“, da naj se je oklepa in sodeluje v njej vse delovno slovensko ljudstvo ne glede na državno pripadnost. Mnenja sem, da je „Ljudska Pravica“ list, ki je poklican, da zastopa tudi težnje nas koroških Slovencev, ki smo mimo malih izjem v ogromni večini revni kmetje, bajtarji, delavci in obrtniki, torej rod, za katerega se s toliko vnemo poteguje baš „Ljudska Pravica“. Zato sem sklenil, da vam malo poročam o našem bednem življenju. Nismo razvajeni in mehkužni, vajeni smo trdega dela od zore do mraka, a ko vidimo, da nas to delo le še komaj in komaj drži na naših domačijah, smo začeli zgubljati vero v pravičnost današnjega sveta. Leta že nas tare gospodarski kriza.

se ljudje priklanjali. Ta bi predstavljala moža, kakršnega se je kazal v življenju, ali pa še malo lepšega. Na drugo stran bi pa morala gledati podoba, ki bi predstavljala moža v vsej njegovi ogabnosti, kakršen je v resnici bil. Ta podoba bi morala biti večno zakrita, ne bi smelo na njo prisijati ne solnce, ne bi je smelo videti človeško oko. Predstavljala bi naj narodnega prevaranta, prešuštnika, tako rekoč narodno packo, človeka, ki je znal za denar vselej prodati svoje prepričanje, o katerem je sicer toliko govoril.

Na žalost pa je tako: za narod se morajo napisati same lepe stvari, narod mora imeti vzore, resnica se mu pa prikrije. Resnica kroži samo v raznih anekdotah, mož pa ostane nedotaknjen.

Vendar — jaz mislim, da prihaja čas, ko narodu ne bo treba postav-

Gledamo, kako se valjajo nekateri v izobilju in udobnosti, dočim smo mi prisiljeni, da hodimo v cunjah in se hranimo dan na dan s krompirjem in polento. Tarejo nas davki, ki postajajo vedno večji; cene industrijskih izdelkov so tako visoke, da nikakor ne odgovarjajo obupno nizkim cenam naših poljskih pridelkov. Lesna trgovina je že par let v popolnem zastoju in prisiljeni smo, da prodajamo naš les za slepo ceno kot kurjavo v Celovec, da sploh pridemo do par borih šilingov, ki gredo za sol in druge najbolj važne življenjske potrebe. Naši obrtniki tudi nimajo več zasluga, ker jim dela veleindustrija s pomočjo slabo plačanih delavcev neznošno konkurenco. Brezposelnost je kljub uradnim statistikam, po katerih vedno pada, jako razširjena. V pretežni večini so brezposelni izučeni obrtniki, ki si ne morejo ustvariti lastne eksistence in so v breme domači hiši, ki itak komaj životari. Poleg vsega tega nas vse tare politična razdvojenost in narodni razdor, katerega je znala zanesti v naše vasi nemška gospoda z namenom, da se ne zavemo naše moči v složni skupnosti, ampak da se prekljamo za nič in zopet nič sami med sabo in pri tem ne opazimo, kako se nam taista nemška gospoda naskrivaj posmehuje in si redi svoje trebuščke ob našem krvavenju. — Za nekaj pa so vse te težave, ki nas brez izjeme tarejo, vendarle dobre. Namreč, da se bomo polagoma vendarle zavedli in se znašli v slogi in v skupnem boju proti pravim krivcem teh neznošnih razmer ter se vzajemno z vsem ostalim slovenskim delovnim ljudstvom proti njim borili. Kotmirčan.

Iz Bele krajine:

Zakaj smo volili listo Zdrružene opozicije?

Po končanih volitvah je neka gospa v Črnomlju rekla, da bi bilo treba vse kmete potolči, ker so volili Mačka. Rekla je: Mi gospoda še, še, samo zabiti in neumni kmet je volil listo dr. Mačka. Začuden se je spraševala in ugibala, zakaj neki je volil kmet Mačka, a ne Jeftiča kot ga je volila gospoda. Odločil sem se, da povem, zakaj smo kmetje 5. maja volili Mačka.

Mi slovenski kmetje smo 5. maja volili skupaj s hrvaškimi kmeti. Imeli smo skupen program. Šli smo v volilni boj skupno za pravico in svobodo. Skupno proti skupnemu sovražniku, da izbojujemo skupne nam koristi in še vsak svoje posebne. Šli smo zato skupaj s Hrvati, da izbojujemo rešitev tudi slovenskega vprašanja, ki obstoji poleg hrvaškega

lpati vzorov. Slovenskemu ljudstvu postaja prijetnejša in ljubša resnica, čeprav je še tako grenka. Nič ne de. Mnogočesa smo že požrli, ne da ne bi še tako majhne resnice, namreč, da smo bili vedno varani, kakor majhen, nebogljen otrok, ki se mu je vedno lagalo, vse od štokrlje do Indije Koromandije. Slovensko ljudstvo več noče pravljic, temveč ima rajši resnico, pa bodi taka ali taka. Jaz verujem, da pride dan, ko bodo strgane z obrazov vse krinke. Tedaj se bo pokazalo, v čigavi službi je bil kdo, ali v službi širokih plasti slovenskega delovnega ljudstva, ali v službi svoje stranke, ali pa še v slabših službah. Vsaka stvar zori počasi. In nekoč pride dan, ko bo to jabolko zrelo, in odpade, pa čeprav bo tedaj vidno, da je bilo — črveno. Miško Kranjec.

Dopisi

V tej številki smo objavili one dopise, ki so od zadnje številke prispeli. Izložili smo tiste, kateri so med časom zastareli. Popolnoma se seveda tega stališča nismo mogli držati.

Nov naslov za dopise je Uredništvo Ljudske Pravice, Ljubljana, Breg, tiskarna Blasnika nasl. Pošiljajte jih tako, da bodo vsaj v po-

nedeljek pred izidom v Ljubljani. „Ljudska Pravica“ bo izhajala za sedaj še štirinajstdnevno, in sicer vsak drugi petek. Prihodnja številka bo izšla v petek 25. t. m. Tej številki prilagamo še stare položnice, kolikor nam jih je ostalo, prihodnjič bomo mogli priložiti že nove. Poverjenike naprošamo, da skušajo pobrati naročnino od vseh tistih naročnikov, ki še niso

Brez naslova

(Dalje in konec.)

Jaz, če bi bil on, bi se pa drznil enkrat spregovoriti veliko resnico: nagromadil bi pred vas vse podlosti, ki sem jih v življenju storil na račun ljudi. Bila bi dobršna knjiga svinjarij, ki jih je zmogel narodni voditelj v svetem boju za srečo ljudi. Toda, knjiga bi bila brana z navdušenjem. In morda bi se našel kdo — morda — ki bi mi odpustil, ker sem vsaj enkrat v življenju ljubil resnico. O, velike stvari so se dogajale v naši preljubi banovini. Samo ljudi nam manjka, ki bi vse to povedali. Barantanje, mešetarnjenje, prekupčevanje za osebnost koristi, za koristi stranke, za vse mogoče koristi, samo za koristi tistega ne, za katere se je pod zunanjim videzom vse to delalo: za ko-

risti slovenskega naroda ne. Narod in njegovi voditelji gredo vsak svojo pot. Ljudske množice in njihovi voditelji se doslej še niso srečali, da bi si odkrito dajali obračun za svoje delo. Ni časa za to. Kadar pa človek pride do časa, piše rajši brezsmiselne pesmice, da se postavi pred ljudmi. Narod pesmice cenil, lepe verze bere z navdušenjem in pozabi na človeka, ki te verze dela.

Pa nič ne de. Nasprotno: priporočljivo bi bilo vsem takim voditeljem delati pesmice. S tem se dosežejo zasluge za narod. Spomenik po smrti ti ne uide. Samo, da bi marsikateri spomenik moral biti posebne vrste. Na nek način podoban Janovi figuri v Rimu, ki ima dve glavi (če se ne motim, je to Jan? kar pa ni važno). Tak spomenik bi jaz priporočal našim vodnikom. Ena stran — lepa, — bi bila za široko javnost, pred katero bi

vprašanja. Slovensko vprašanje za slovensko ljudstvo še ni rešeno.

Sedaj je pojasnjeno, zakaj je slovenski, posebno belokranjski kmet volil 5. maja Mačka.

Za Jeftiča pa slovenski kmetje nismo glasovali zato, ker voliti Jeftiča bi se reklo voliti si tlačitelja svojih pravic, glasovati proti rešitvi slovenskega vprašanja, proti svobodi, za nasilje, za batine, za konfinacije, za fašizem.

Vendar bi se zdelo, da vsi slovenski kmetje niso bili tega mnenja. V nekem kmečkem tedniku je izšel ob novi vladi članek, katerega glavne misli so se glasile tako nekako: „Čemu nam nova vlada? Mi kmetje ne razumemo, zakaj imajo nekateri gospodje na misli bolj politična kakor pa gospodarska vprašanja. Čemu je bilo treba nove vlade, ko nam je prejšnja vlada jamčila, da spravi gospodarstvo v pravi tir in napravi nujno potrebne gospodarske in socialne zakone? Nekateri gospodje postavljajo pred gospodarska in socialna vprašanja politična in „plemenska“. Politična vprašanja so nepotrebna. Najbolj potrebno je rešiti gospodarska vprašanja. „Plemenska“ vprašanja pa so bila rešena leta 1918 in ne obstoje več.“

Kar se raznih zakonov tiče, mislim, da ni najvažnejše, da so tukaj zakoni. Zakoni so lahko dobri pa lahko tudi slabi. Ni glavno, da imamo zakone rešene. Glavno je, kdo te zakone rešuje. Jaz kot kmeti sin ne verujem, da bi bila Jeftičeva vlada gospodarska in socialna vprašanja dobro rešila.

Katera vprašanja pa je bolj potrebno rešiti, politična ali gospodarska? Pravim, da je treba rešiti tista vprašanja, katerih rešitev ljudstvo v prvi vrsti zahteva, pa naj bodo ta gospodarska ali politična! Če ljudstvo zahteva, da se najprej rešijo politična vprašanja, potem je najpotrebnejše rešiti ta. In v Jugoslaviji je zahtevala in zahteva večina Slovencev, večina Hrvatov, pa tudi del Srbov, da se najprej rešijo politična vprašanja. Kar pa ljudstvo zahteva, je pa potrebno rešiti.

Kaj pa s trditvijo, da ne obstoji ne slovensko ne hrvaško vprašanje? Pravim, da ni rešeno ne slovensko ne hrvaško vprašanje. Če bi slovensko in hrvaško vprašanje bilo že rešeno, ne bi njegove rešitve zahtevala večina Slovencev in Hrvatov. Če pa večina Slovencev in Hrvatov to rešitev zahteva, je to dokaz, da ni rešeno ne slovensko ne hrvaško vprašanje.

Sedaj pa še vprašanje, ali je za nas Slovence koristnejše postavljati nove gospodarske zakone ali pa rešiti „plemensko“ vprašanje. Kakšne koristi bi Slovincem prinesli novi zakoni, tega ne vemo. Kakšne koristi pa nam bi donesla rešitev slovenskega vprašanja, pa bom tu naslikal.

V „Ljudski pravici“ od 20. julija smo brali, da je objavila finančna direkcija v Ljubljani, da je plačala Slovenija neposrednih davkov

l. 1929	205,200.000 Din
l. 1930	225,900.000 „
l. 1931	199,900.000 „
l. 1932	225,000.000 „
l. 1933	248,700.000 „
l. 1934	276,100.000 „

Skupaj 1.380,800.000 Din

Razdeljeno na 6 let, na vsako leto enako, je plačevala Slovenija letno 230,133.333 Din. Če se slovensko vprašanje reši, bodo ostali ti milijoni

doma, in rešitev slovenskega vprašanja bo več vredna kot poln vlak, natrpan z gospodarsko-socialnimi zakoni in dolg od Belgrada do Ljubljane.

Poleg neposrednih pa plačuje Slovenija še posredne davke: carine, trošarino, takse, monopole. Teh davkov je plačala Slovenija n. pr. leta 1926 696,096.391 Din. Poleg tega je plačala Slovenija še 46,350.276 Din socialnih dajatev. Z neposrednimi davki zneso to za l. 1926 okrog milijarde dinarjev. Pa tudi danes ne plačujemo dosti manj.

Na seji občinskega sveta v Ljubljani je ob priliki punktacij neki ljubljanski gospod izjavil, da je okrog 50.000 Slovencev raztresenih po ostalih pokrajinah Jugoslavije — in kam z njimi, če se nam vrnejo. O tej stvari sem razmišljal, pa sem prišel do takegale zaključka. Slovenci plačujemo najmanj 600 milijonov davka letno. Od tega davka, recimo, da se potroši v Sloveniji 200 milijonov, ostalih 400 milijonov pa se potroši v Belgradu in ostali državi. Če bi se pa rešilo slovensko vprašanje, bi ostal ves ta denar v Sloveniji in bi lahko teh 400 milijonov porabili za 50.000 Slovencev, ki živijo izven Slovenije. Vsakemu od njih bi mogli plačati mesečno 600 Din, kar zneso letno 7200 Din in za vse skupaj 360 milijonov. Tako bi torej z milijoni, ki gredo drugam, mogli plačati 50.000 slovenskim delavcem celoleten plačan dopust. Če pa bi teh 50.000 delalo tako kakor drugi, pa bi ustvarilo ogromne koristi za slovenski narod.

Zakaj se slovenski voditelji ne postavijo na ta račun? Zakaj ne postavljajo svojega programa na podlagi slovenskih razmer in slovenskih potreb? Zakaj se ravnaajo po programih, ki prihajajo od drugod?

Iz Šenčurja

Dragi urednik!

Prosimo te, da nam privoščiš par vrstic v tvojem listu. Gotovo si že kaj čul od nas, če ne drugače pa takrat, ko se je vršil v Belgradu takomenovani „Šenčurski proces“ radi demonstracij za avtonomno Slovenijo, politično svobodo, svobodo govora in tiska, ter še razne druge stvari.

Nasprotno pa so ljudje takrat vpili in vzklikali živijo dr. Korošcu in njegovim tovarišem, kot pravim zastopnikom slovenskega ljudstva, češ da naj ti zavzamejo vodilna, oziroma vladna mesta, pa bomo imeli vse, kar zahtevamo.

Sedaj po par letih se je pa kolo sreče zasukalo, bivši režimovci so šli v zasluženi pokoj. Na upravna mesta, to je za župane, ministre in bane so prišli sedaj tisti, ki so takrat protestirali proti vladi. Dr. Korošec je postal minister, g. Umnik župan v Šenčurju, ravno tako tudi g. Štrcin, Zabret in drugi.

Kar se tiče raznih obljub glede izboljšanja gospodarstva,

Kmetije pešajo, brezposelnost se širi, okolica Kranja, med njimi tudi naša občina, postaja vedno bolj odvisna od raznih tovarn v Kranju in drugod. Tudi v tej okolici nastajajo delavske naselbine ka-

kor krog Ljubljane, Trbovelj in Jesenic. Z njimi se tudi v naš kraj širijo razne socialne bolezni kot tuberkuloza, brezposelnost i. t. d. Vsem tem stvarim bo treba delavstvu posvečati večjo pažnjo in vzeti v svoje roke stvari v občini in njeni upravi. V teh občinskih upravah so sedaj bili oziroma so še ljudje, in sicer večina njih, kateri imajo o socialni politiki bolj malo pojma, a zakona o zaščiti delavcev pa od njih še nihče videl ni, še manj pa da bi ga prečital ali preštudiral. Pri vsakih volitvah so pa vedno obljubovali delavcem, da jih lahko zastopajo v občinski upravi. Delavci se sami niso za to brigali, zato nas pa taki možje zastopajo.

Naša občina je precej velika, ima 12 vasi, 11 cerkev, 3 župnišča, pošto, hranilnico, gospodarski dom i. t. d. Ima primerno število učiteljev, duhovnikov in varnostnih organov. Imamo 3 šole, namreč v Olševku, v Velesovem in v Šenčurju. V Šenčurju je še iz srednjega veka, ima samo 2 sobi za učenje. V teh sobah so klopi tako izrezljane s svinčniki, peresi, nožički in tako dalje, izjedene od črvov in take barve, da ji ni mogoče določiti imena, tudi stare so tako, da bi jih bil vesel vsak ameriški muzej ako bi jih smeli prodati izven države. Torej več potrebnih in nepotrebnih stvari imamo v občini, ki šteje okrog 3000 prebivalcev.

Zalostno je pa tudi to, da v tej veliki občini nimamo nobenega zdravnika in tudi ne živinozdravnika, katera bi nujno rabili. Mislimo če že premore občina, da preživi večje število javnih in drugih organov, bi tudi lahko zaposlili še dva koristna moža, katera bi bolj potrebovali kot pa druge. Posebno danes, ko imamo na razpolago večje število mladih zdravnikov. Samo volje je treba. Občinska uprava ima pri nas poleg župana in tajnika tudi občinskega slugo. Ta sluga ima pozimi in poleti nalogo, da raznaša razne uradne odloke po 12 vaseh. Za ta posel je dobival mesečno borih 200 Din plače. A sedaj po 18 letih te službe ga je pa občinska uprava odpustila kakor izžeto limono in ga takorekoč vrgla na cesto. Sliši se, da je bil premalo izobražen. Vsak občan pri nas ve, da imajo župan, tajnik, sluga in odborniki enako izobrazbo, namreč dvorazredno šolo. Izjema je samo g. župnik in en trgovec. Ve se tudi, v kako bednem stanju živi bivši sluga in da je poleg tega še nesrečen v svoji družini. Ljudje se zgražajo nad tem, da se je temu človeku vzela ta borna služba. G. župan se je izrazil, naj si poišče drugo službo, kje in kako, tega ni povedal. Toraj kje je tukaj usmiljenje do revežev,

Dali so pa sedaj ti gospodje službo svojemu človeku, ki je že zaposlen v tovarni g. Zabreta v Britofu, zraven pa še opravlja službo pomožnega cerkovnika pri farni cerkvi v Šenčurju, kar najbrže tudi ni brez dohodkov.

To je eden izmed mnogih slučajev. Kličemo torej delovnemu ljudstvu: po njih delih jih boš spoznal.

Leto bo že, kar izhaja „Ljudska pravica“, katera se tudi pri nas vedno bolj širi. Všeč nam je, ker tako odkrito in pošteno piše ter zagovarja delavca in kmeta. Prinaša nam članke in stvari, katere v drugih listih zaman iščemo. Dopade se nam tudi zato, ker razkrinkava razne voditelje slovenskega ljudstva, kateri so ga privedli v sedanjo revščino. Dopisujmo vanjo! Širimo jo tako, da bo vsaka občina imela na stotine naročnikov!

Kronist.

„Državno Dobro Belje“, uprava Mirkovac. Križev pot slovenskega sezonskega delavca. Dragi urednik, dovoli tudi meni, da napišem par vrstic iz življenja naših sezonskih delavcev. Mirkovac je marof na veleposestvu „Belje“ v Baranji. Tukaj nas živi 170 naših sezonskih delavcev. Kakšno je življenje nas siromakov, že itak dobro veste. Delamo od solnčnega vzhoda do solnčnega zahoda — sedaj poleti, ko so dolgi dnevi, 16 ur na dan. Zaslužimo 8 dinarjev! Samo pri akordnem delu nam je mogoče zaslužiti malo več. Vzemimo n. pr. čas žetve. Takrat smo vstali zarana ob 3/3. uri in delali zvečer do 10. ure — to je skupaj 19 ur, zaslužili smo dnevno 15 Din, malo bolje kot na uro 0.75 Din. Dober zaslužek! V žetvi, ko vlada tista neizmerna vročina in naporno delo, smo zaslužili dnevno 15 dinarjev! A da bi imeli vsaj dobro hrano! Za zajtrk dobimo juho, za obed na suhem testo in grahovo juho, za večerjo zopet krompirjevo juho. Kruh imamo zelo slab. Koruzno moko nam mešajo vmes. Ko se najemo tistega kruha, nas peče v prsih, kakor da bi pili očet. Dostikrat ni niti dobro pečen in se lovi na roke kot blato. Če se naješ takega kruha in napiješ vode, si drugi dan takoj bolan. Če ne moreš vstati, da bi šel na delo, naš sezonski gazda N. M. preklinja rojstvo in smrt. Imamo seveda tudi mi svojega državnega zdravnika, ki pride tedensko 2krat na „pustaro“. Če greš k njemu, ker te boli glava, dobiš take bele kroglice, če te boli želodec, dobiš ravno take kroglice — za vse slučaje samo bele kroglice. V pogodbi imamo določeno, da pri redčenju sladkorne pese dobimo od orala 165 Din, torej je to akordno delo. Mi smo šli na delo, redčimo repo, ko smo pa delo končali, nam lepo porečejo, da ne morejo plačati 165 Din od orala, ker je repa redka. In tako kmo dobili namesto 165 Din 100 Din od orala. V pogodbi nikjer nimamo, da nam smejo, če bo repa „redka“, manj plačati; v pogodbi je določeno za oral kakršnekoli repe 165 Din. Šele ko delo opravimo, nam povejo, koliko dobimo plačano. Če pa kateri delavec kaj reče, mu velijo: „Tu je „Državno Dobro“, tu nemaš da mrdaš!“ Tu je „Državno Dobro“, toda naj bi bilo v resnici dobro, da ne bi samo nosilo naslova „dobro“. Industrijski delavci so po večini organizirani, ne godijo se jim take krivice, mi poljski delavci smo brez vsake organizacije in lahko delajo z nami kar hočemo.

Še eno nevoljo imamo. Lansko leto smo dobili drva, da so nam žene in dekleta vsak teden enkrat oprale obleko, ali zdaj dobimo samo toliko, da nam kuhajo in pečejo hrub. Ako hočemo žene prati, morajo vsako soboto na večer, ko pridejo z dela, v šumo po drva, nekatere pa gredo v nedeljo zgodaj, ko se vrši slavnostna služba božja. Za to bi moral gledati vsaj naš sezonski gazda, toda on išče protekcijo pri gospodi, za naše delavske pravice se pa ne briga. Na našem „Državnem Dobru“ imamo še eno dobro lastnost: ob nedeljah moramo delati. 8. maja smo prišli v Baranjo in smo sedaj do 18. avgusta delali sedemkrat ob nedeljah — skoraj vsako drugo nedeljo. A to še ni zadnje, kje je še jesen! Iščina je, da nismo delali cele dneve, včasih četrt dneva, včasih pol in tako naprej, a ko delamo ob praznikih, bi morali dobiti dvojno plačo! V pogodbi je določeno, da moramo delati v nedeljo samo ob žetvi, ko je nujno delo, druge nedelje pa ne. Na Veliko mašo 15. avgusta smo tudi delali pol dneva. Veter je preobrnil konoplje, ki smo jih prej poželi, in tisto smo morali postavljati. Na Veliko mašo nas priglanjajo delati, kako naj potem molimo Boga. Lahko ga molijo oni, ki imajo vsega dovolj, a nam siromakom še za to ne dajo prilike. Vsi se moramo upreti, da bi šli v nedeljo delati, in bomo dosegli uspeh! Če nočeta samo dva ali trije, jim takoj zapovedo, naj dajo kufer na rame, pa zbogom! Vsi moramo biti složni in delati za to, da se nam bo dovolila organizacija, da se rešimo gazd, ki se ne brigajo za nas, da se bo spoštoval čas počitka, proti 19urnemu delu, za urejeno zdravniško oskrbo, za nezgodno zavarovanje, za spoštovanje zakonito sklenjenih pogodb, za higienska stanovanja in hrano!

Vsi ostali kmetje, delavci in obrtniki nas pa podprite! Združimo se in širimo med seboj našo „Pravico“. Samo združeni bomo dosegli uspehe.

Sezonski delavec,

Mirkovac, p. Kneževi Vinogradi.

Širite

„Ljudsko pravico“!

Urednik I. Kreft v Ljubljani.

Tisk J. Blasnika nast., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. Odgovoren L. Mikuš.

Darujte za tiskovni sklad!